

قەلى رانى حكومتە كالى ئوروپا.. زاهير باهير

حكومتە كالى ئوروپا ھەر لى ئىمانىاۋى تاكو فەرنسا ، برىتانىا ، پىئىنلىا ، ھىنگارىا زىرى ترىشيان لى قەيرانلىكى سىياسى گەۋدە دا دىژىن و ئىنگىلى لىسەر بارودەخى ئابوورىشيان داۋەتەۋى، ھەندىكىشيان قەيرانى ئابوورىيەكە قەيرانى سىياسىشى بى دروست كىردون .

بىلىلى من ھەردوۋ قەيرانەكە، ھەردوۋ پرسەكە واتە پرسى سىياسى و پرسى ئابوورى تەۋاۋەكەرى يەكدىن و ئىمىان بىلىانەۋى بىستىراۋەتەۋى و ھىچ كام لىم دوۋ قەيرانى بى ئۆۋى دىكەلىان زەحمەتە بوۋى ھەبەت. دىتوانم بىلىم لىم جاردا قەيرانى سىياسىيەكە قەيرانى ئابوورىيەكە خولقانەۋى. ب قىسەلى من لىسەر قەيرانى ئابوورى تەۋاۋى سىستەمەكە نىيە ، بىلىكەۋە قەيرانى ئابوورىيەكە لىسەر ھاۋەلىان و دانىشتوانىانەۋى باجەكەلى دىدەن، لى كاتەكدا حكومتە ياخود حكومتە جەگىرەۋەۋە كەۋەلى دىمەنتەۋەكە دىكەت كورد وتەلى بىلىن بى ھاۋەلىان ھەمان تاس و ھەمان جەمام دىبەت.

چەن قەيرانى سىياسىيەكە قەيرانى ئابوورىيەكەلى خولقانەۋە؟

جەنگى ئىكرانىا و ۋوسىا لىلايەن ناتە و تەۋاۋى ۋەلىاتانى ئىوروپاى سەر بى بىلىكى سەرمەيەدارى غەربى ھەروەھا زەركىش لى ئابوورىناسان و ئىشنىبىرانى ۋەژئەۋا و كوردىش ۋا پەشبنىيان دىكەرد كە لى ماۋەلىكى كەمدا ۋوسىا تەدەشكە و مونافىسەكەلى و دوژمەكەلى ھەر لىۋ ماۋەكەمدا ئۆۋەلىكەلى دىلىانخواست بىدەستىدەھەنن و ئۆۋ كاتەش دىكەۋەنە دا بىشكەرنى غەنىمەكە.

بىلىم جەرىيانى ۋوداۋەكان تەۋاۋ تەۋاۋ پەچەۋەلى خواستى ئىۋان كەۋتەۋە تا ئۆۋ رادەيەكە لى ھەفتەلى پەشۋودا زەلىنسكى سەرەكى ئىكرانىا لى اگەلىاندەكەدا ، كە پەدەچەت ئۆۋە جەلى دىناەد ترامپ بىت ، دىرىبەلىكە ئامادەيە بى كەرنى گەۋرەترىن سازش، ئۆۋىش دىستەردار بوۋى بىشەك لى خاكى ئىكرانىايە بى ۋوسىا بى شەۋەلىكى كاتىي. سەبارەت بى بىشە داگىركراۋەكەلى ترى لى ئاينەدا لى گەگە دىالەگ و چالاكى دىبەلماسىانەۋە دىستىان دىكەۋەتەۋە بىلىم بىۋ مەرجەلىكە لى ئىستادا ئىندامەتى ئىكرانىا لى ناتەدا قەۋە بىكەت.

دەۋەدانى ئىم جەنگە نەك ھەر دىزەكەلى گەۋرەلى خستە ناۋ دىۋەتەلى

ئوروپا و كەمەنەتە نەو دەوڵەتییەو، بەكو ئو قەیرانە ئابووریە ئێستاشی دروست کرد كە بوو هەی دەرکردنی و زیری دارایی ئێمانیا ل لایەن چانسەیی ئێمانیاو، ئێستاش متمانە سەندنەو ل میشە بارنیەر (Michel Barnier) سەرک و زیرانی فەرەنسا كە بە 331 دەنگ توانرا ناچاری دەست ل کار كەشانەوای بکەن. ئێمەش دوو م جار ل سالی 1962و ل فەرەنسەدا وودەدات ل دوای متمانە سەندنەو ل حكومەتەكە جەرگس كەمپید.

چەن قەیرانە ئابووریەكە فەرەنسا ل سەر دەستی قەیرانە سیاسییەكەیدا ویدا و بەچی قەیرانی ئابووریە؟

دوای ئوای بە بەیاری ئیمانوە ماكرەن هەبژاردنیەکی كتوپ ل حوزەیران دا كرا تاكو چی تر بیانویەك ل حوكمەانیەكەیدا بە متمانە پەکردنی ل لایەن فەرەنسیەكان و بەر و لایەنەكانی دیکەو نەمەنتەو، ل و هەبژاردنەدا هیچ حیزب و لایەنەك ئو نەدەنگیان نەهنا تاكو حكومەت پەكەهەنن. دواتر هەرچەن بوو میشە بارنیەر كرا بە سەرک و زیران. ئێمە ل كاتەكدا كە ئابوری وەت بەر و خراپتر دەیشت و دەت چارەسەرەك بەكرەت.

بە گومان چارەسەر ل لای حكومەتی لیبرال و نیولیبرال بە پەکردنەوای بوجە و نەکردنی قەرزە دیکە تەنها دوو تا سە چارەسەر: زیادکردنی باج، كەمکردنەوای مەسروفات ل خزمەتگوزاریەكانی وەكو بەشی تەندروستی و خوێندن و پاركەكان، بەشی هاتوچە و بەشی خانوو بەر و دەستە و دایەرەكانی دەوڵەتی، هەر وەها كەمکردنەوای یاخود بەینی بیمەكان. هەر هەموو ئێمانەش ل سەر كركاران و هەژاران و خەكە ئاساییەكە دەكەوتە نەك دەوڵەتەكە نەدەكان و چینی بەادەست.

لەم بارەدا میشە بارنیەر بە پەكەکردنەوای 60 ملیار یور، بە پشتهی بەگە 49.3 ل دەستوری فەرەنسەدا دەتوانەت ئووانە سەر و بەكات بە ئوای بەگەتەو بە پەلەمان. هاوكاتیش دەستور ماف دەدات بە پەلەمان كە ئێگەر ئازی نەبوون ئو دەتوانن متمانە ل سەر كوەزیران و حكومەتەكە بسەندنەو. ئێمە بەیاری سەرک و زیران و كاردانەوای پەلەمان بوو هەی دەستكەشانەوای خە و حەلبوونی حكومەتەكە.

زەرەكە ل ئابووریناسان و سیاسییەكان قسەیان ل سەر ئو کردو كە ل ئەمسا دا فەرەنسا سەقامگیر نەبوو. ئێستاش دەتوانن ماویەکی دیکە دەوتە تاكو ئو سەقامگیری خە دەسەپەنتە.

باری ئابووری بریتانیا ل فەرەنسە باشتەر نییە و ئێمانیش وەكو

په‌شتر باسم کردو ک ب په‌کردن و و ئ و ک ل ل ن ی ک ل موچ دا ه بوو کات ک ک حیزبی کرکاران هات س ر حوکم هاتن چ ند یف ر م کیان کرد و ب ت ماشین ل س ای ئا ی ن د ا زیاتر ب ک ن . ئ م جگ ل و و ی ک زیاتر ل 3 ملی ن مندا ل ه ژاریدا د ژ ی و نزیک ی 11 ملی ن ک سیش ه ر ل ه ژاریدا د ژ ی ن ک ز ر کیان ئیشیش د ک ن ، خزم ت گوزاریه کان ل ک م ب و ن و د ا ن و ن رخی وز ل م ا ن گ ی ئ ک ت ب ر و ب ئ ژ ی زیاتر ل س د ا 9 س ر ک و ت و و . ه ئ ا و س ا ن ی پار د ا ب ز ی ب م م ل م ا ن گ ی ا ب و ر د و و س ر ک و ت و و ، ئ ژ ی س و و ت ا ئ س ت ا ش ه ر ز ر ب ر ز ک ک ا ر ا ی ی خ ی ل س ر و ب ر ه ن ا ن و ه ژ ا ک ر د ن ی زیاتری خ ک ل د ا ن و و ی س ل ف ی ع ق ا ر و ب ر ز ب و و ن و و ی ک ر و ق ر ز ی س ی ا ر و پ و ی س ت ی م ا د ا ن ا و . ب م م ل م ب ر ئ و و حیزبی حوکم ا ن ه ش ت ا ل م ا ن گ ی ه ن گ و ی ن ی د ا ی ز ر ک م ت ر م ی د ی ا و ن ق ا ب ل ل ی د خ و ن ن . ه ا و ک ا ت ی ش ح ک و م ت خ ی پ ا ب ن د ی ه ا و ک ا ر ی د ا ر ا ی ی ئ ک ر ا ن ی ا ب ب ی 3 م ل ی ا ر پ ا و ن د س ا ن ت ا س ا ی 2030 کرد .

بار و د خ ی ئ ا ب و و ر ی پ ل ل ن ی ا ش ل م ا ن ی د ی ک ب ا ش ت ر ن ی ی ئ م جگ ن ا ز ا ی ت ی خ ک ک ک ی ب ه ی ئ و و . ه ر و ه ه و ا ش ا ن د ن و و ی م ا ف ی ژ ن ا ن ل د ر ه ن ا ن ی ک ر پ ل د ا گ ر ف ت ک ی س ی ا س ی گ و ر ی ی ب د س ا ت . ه ن گ ا ر ی ا ، گ ر چ ی ئ ن د ا م ی ی ک ت ی ئ و ر و پ ا ی ، ب م م س ر ک و ز ی ر ا ن ی د ی ب ر و س ی ا د س و ت و ن ز ی ک ل ل و س ی ا و ئ م ش س ر ی ش ی ک ی د ی ک ی ب ی ک ت ی ئ و ر و پ ا .

ئ م ب ا ر و د خ ئ ا ب و و ر ی و س ی ا س ی ی ل ئ و ر و پ ا د ا ل و ن ا ک ا ت ک ب ر و ب ا ش ی ب و ا ت ب ه ا ت ن ی ئ ی د ا ر ی د ن ا د ت ر ا م پ ک ل ش ی ب ا ج و م ا م ی ب ا ز ر گ ا ن ی د ا ی ل گ ت و ا و ی ئ و ر ی ا و چ ی ن و ک ن د ا و م ک س ی ک و ه ر و ه ه و ا ت ا ن ی ب ر ی ک س (BRICS) ک 38 ک و ا ت گ ر ل ک ی ز ر ن . ت ر ا م پ ب ی ا ر ل ی ک م ئ ژ ی ح و ک م ک ر د ن ی ا ل س د ا 25 گ و م ر گ ل س ر م ا م ی ب ا ز ر گ ا ن ی ل س ر م ک س ی ک و ک ن د ا و و ا ت ا ن ی ئ و ر و پ ی د ا ب ن ت و ل س ر چ ی ن ب ل س د ا 10 زیاتر و ل س ر و ا ت ا ن ی ب ر ی ک س ل س د ا 100 ت ا ک و د ر ا و ی ب ر ی ک س ج ب د ل ا ر ش ل ق ن ک ا ت . ه م و و ئ م ا ن ه م ا ی خ ر ا پ ت ر ب و و ن ی ئ ا ب و و ر ی ئ و ر و پ ا و ز ر ک ل و ا ت ا ن ی د ی ک ی ی .

ل ل ل ا ی ک ی د ی ک و ب و و ن ی ش ی ئ ی س ر ا ئ ی ل ل غ ز و ل و ب ن ا ن و ئ ر ا ن و ئ س ت ا ش ک ئ م ب ا ر و د خ ت ا ز ی ی ل س و ر ی ا خ و ل ق ا و و ل و د ک ا ت ک ب ش ک ی ئ ژ ه ا ت ی ن ا و ی ن ی ت و ب گ ل ، ئ ا ب و و ر ی چ ند و ا ت ک ت ا ا د ی ک ب ر و د ا م ا ن د ب ا ت و ه ش ت ا ش ن ا ز ا ن ی ن چ ی د ب ت . ه م و و ئ م ا ن ق یر ا ن ئ ا ب و و ر ی ی ک ا ن ی د و ا ت ا ن ی ئ و ر و پ ی و ه ن د ک

لښوونکی دیکه قوت تر دکتو، نوم قیران ش نوم حکومتان
برو و قیرانی سیاسی گور د بات .

زاهیر باهیر

07/12/2024